

Aan: de staatssecretaris van I&W en de minister van LNV
Van: Ctgb
Datum: 4 april 2019
Betreft: advies Ctgb over het Onderzoek bestrijdingsmiddelen en Omwonenden en het bodemonderzoek Westerveld

Inleiding

Op het vlak van risico's van gewasbeschermingsmiddelen voor omwonenden is recent nieuwe informatie beschikbaar gekomen. Het betreft het Onderzoek bestrijdingsmiddelen en Omwonenden (OBO) en het bodemonderzoek Westerveld. Het Ctgb is gevraagd te adviseren over de consequenties van deze informatie voor de toelatingen. Het Ctgb adviseert vanuit zijn rol als toelatingsautoriteit voor gewasbeschermingsmiddelen over de veiligheid van de toegelaten middelen. Het Ctgb onderschrijft de adviezen en aanbevelingen die het RIVM vanuit zijn bredere onderzoekstaak heeft gegeven.

Voor beide onderzoeken wordt hieronder een advies gegeven. De overall conclusie is dat beide onderzoeken naar de blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen van omwonenden van landbouwgebieden laten zien dat onder realistische gebruiksomstandigheden de veilige grenswaarden niet worden overschreden. Dat betekent dat omwonenden geen gezondheidsrisico's lopen. Er is geen reden om in te grijpen in de toegelaten middelen. Beide onderzoeken bevestigen dat de door het Ctgb gebruikte beoordelingsmethodieken en de daarin gehanteerde Europese modellen voor verspreiding van gewasbeschermingsmiddelen naar de omgeving (omwonenden, grond, moestuingewassen) robuust zijn; de feitelijke blootstelling blijkt immers lager te zijn dan de berekende blootstelling die de basis vormt voor de toelating van de middelen.

Zie de bijlagen voor een meer gedetailleerde analyse van de onderzoeken.

Blootstellingsonderzoek omwonenden

Een consortium van Nederlandse kennisinstituten heeft, onder coördinatie van het RIVM, onderzoek gedaan naar de blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen van omwonenden van landbouwpercelen. Het onderzoek is uitgevoerd bij omwonenden van bollenpercelen omdat in die teelt relatief intensief gewasbeschermingsmiddelen gebruikt worden. Het Ctgb heeft de rapportage van dit onderzoek, het 'Onderzoek bestrijdingsmiddelen en Omwonenden' (OBO) bestudeerd. Het onderzoek is gedegen uitgevoerd en levert waardevolle informatie over de blootstelling van omwonenden bij toepassing van gewasbeschermingsmiddelen in de bollenteelt.

Bij de beoordeling van middelen gebruikt het Ctgb een geharmoniseerd Europees model, OPEX, dat de blootstelling van omwonenden berekent bij gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Uit de resultaten van het OBO kunnen conclusies worden getrokken over de feitelijke blootstelling van omwonenden aan gewasbeschermingsmiddelen onder realistische gebruiksomstandigheden. Door een vergelijking van de gemeten waarden in urine en lucht met toxicologisch en gezondheidskundig veilige grenswaarden kan de vraag beantwoord worden of omwonenden een gezondheidsrisico lopen. Tevens geeft dit onderzoek antwoord op de vraag of de met het Europese OPEX-model

berekende waarden binnen de context van de onderzoeksopzet een redelijke benadering zijn van de werkelijke blootstelling.

Na analyse van het rapport concludeert het Ctgb dat de toegelaten middelen veilig zijn voor omwonenden en dat er dus geen reden is om in te grijpen in de toegelaten middelen. ~~blootstellingsberekening met het Europese OPEX-model robuust is. De feitelijke blootstelling is lager dan de berekende blootstelling bij toelating van de middelen.~~ Aanvullend concludeert het Ctgb dat de blootstellingsberekening met het Europese OPEX-model robuust is. De feitelijke blootstelling is lager dan de berekende blootstelling bij toelating van de middelen. ~~toegelaten middelen veilig zijn voor omwonenden en dat er dus geen reden is om in te grijpen in de toegelaten middelen.~~

De argumentatie om te komen tot deze conclusies is de volgende:

1. De gevonden concentraties in urine, die het gevolg zijn van alle blootstellingsroutes samen (inclusief voeding), zijn lager dan die welke in het onderzoek gemeten zijn na blootstelling van proefpersonen aan de maximale dosering, die veilig is bij levenslange dagelijkse blootstelling (ADI).
2. De gevonden concentraties in lucht zijn lager dan de vaste concentraties waarmee gerekend wordt bij de toelating van middelen.
3. Het feit dat de grenswaarden niet worden overschreden betekent dat omwonenden geen ~~onacceptabele~~ gezondheidsrisico's lopen. Pas als de blootstelling de veilige grenswaarde overschrijdt, is er een kans op gezondheidseffecten.
4. De modellering van de blootstelling van omwonenden in het OPEX-model is worst case. Het model gaat uit van een dagelijkse blootstelling:
 - a. aan verwaaiing tijdens toepassing waarbij de omwonende zich op 2 m afstand van het gewas bevindt en via zijn gehele huidoppervlak (zowel voor- als achterkant) wordt blootgesteld;
 - b. via verdamping. Hierbij wordt uitgegaan van blootstelling gedurende 24 uur per dag. De met het model berekende waarden blijken 10 – 1000x hoger te liggen dan gemeten in het OBO;
 - c. via ~~dermaal~~ contact van de huid met gecontamineerde oppervlakken. Hierbij wordt uitgegaan van een blootstelling gedurende 2 uur per dag;
 - d. bij betreden van het gewas na het bespuiten. Hierbij wordt uitgegaan van betreding van het behandelde gewas gedurende 15 minuten per dag met intensief contact tussen het gewas en de huid.

De blootstelling via al deze routes wordt bij elkaar opgeteld, wat resulteert in een berekende dagblootstelling. In de risicobeoordeling wordt vervolgens ~~door toetsing aan een semi-chronische veilige grenswaarde~~ uitgegaan van een meerjarige dagelijkse blootstelling aan deze berekende hoeveelheid, gedurende meerdere jaren.

5. In het OBO is daarnaast blootstelling aan huisstof meegenomen als mogelijke blootstellingsroute van een omwonende. Deze route is niet opgenomen in het OPEX-model. In vergelijking met de overige blootstellingsroutes wordt niet verwacht dat de blootstelling via huisstof substantieel bijdraagt aan de blootstelling van omwonenden.
6. De gehanteerde veilige grenswaarden van werkzame stoffen zijn gebaseerd op het meest kritische effect en de meest gevoelige soort uit een dataset. Deze dataset bevat studies

naar diverse effecten van een werkzame stof op o.a. carcinogeniteit, reproductie, ontwikkeling, neurotoxiciteit gedurende alle levensstadia van voor de geboorte tot latere leeftijd. Daarbij wordt een veiligheidsfactor toegepast van 100 ter compensatie voor verschillen tussen dier en mens en tussen mensen onderling. Hierdoor worden ook de meest kwetsbare mensen beschermd met deze grenswaarden.

Uit het OBO blijkt dat het OPEX-model met de nieuwe gegevens verder verfijnd kan worden. Aangezien het risico voor omwonenden van de blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen met behulp van een Europees geharmoniseerde beoordelingsmethodiek wordt beoordeeld, beveelt het Ctgb aan om al het onderzoek naar blootstelling van omwonenden aan gewasbeschermingsmiddelen te doen binnen de Europese context. Dat het RIVM de binnen OBO verzamelde gegevens heeft aangeboden aan het Europees Agentschap voor de voedselveiligheid (EFSA) ten behoeve van een herziening van het OPEX-model, wordt ondersteund door het Ctgb.

Bodemonderzoek Westerveld

Kortgeleden publiceerde een groep bewoners van het Drentse Westerveld een analyse van de aanwezigheid van diverse stoffen in bodemmonsters in de nabijheid van percelen waar op dat moment diverse sierteeltgewassen werden geteeld. Ook werden monsters genomen van groentes die geteeld werden in moestuintjes in de nabijheid van deze percelen, van mest, van volgteeltgewas en van gras en bieren.

De in de monsters aangetroffen gehalten zijn vergeleken met veilige grenswaarden die gebruikt worden bij de toelating van de betreffende middelen. Uit deze vergelijking blijkt dat de veilige grenswaarden niet worden overschreden. Het betreft grenswaarden voor:

1. concentraties van werkzame stoffen in volgteeltgewas, gras, bodem en moestuingewassen bij consumptie van deze materialen (uitgaande van de worst case aanname dat al deze materialen worden gegeten), ter bescherming van de gezondheid van de mens;
2. concentraties van werkzame stoffen in de grondmonsters ter bescherming van het bodemecosysteem.

Opmerking 5.1.2.e 1]: Toch moet bodem erbij, want dat waren verreweg de meeste monsters. Het staat zo wel raar, want normaal eet je geen grond, maar dit is wat we hebben beoordeeld.

Opmerking 5.1.2.e v 2]: Nog even met 5.1.2.e Wg overlegd: dit klopt zo niet. We hebben niet alles opgeteld.

Overall conclusie

Beide onderzoeken naar de blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen van omwonenden van landbouwgebieden laten zien dat onder realistische gebruiksomstandigheden de veilige grenswaarden niet worden overschreden. Dit betekent dat omwonenden geen gezondheidsrisico's lopen. Er is daarom geen reden om in te grijpen in de toegelaten middelen. De onderzoeken bevestigen dat de door het Ctgb gebruikte beoordelingsmethodieken en de daarin gehanteerde Europese modellen voor verspreiding van gewasbeschermingsmiddelen naar de omgeving (omwonenden, grond, moestuingewassen) robuust zijn: de feitelijke blootstelling is lager dan de berekende blootstelling bij toelating van de middelen.

